

Sohiba SALIMOVA,
Termiz Davlat Universiteti doktoranti (PhD)
E-mail:salimovasoxiba@mail.ru

Filologiya fanlari doktori, dotsent T.Kuchkarov taqrizi asosida

ORIGIN OF CHINESE MILITARY TERMS (KEY VOCABULARIES)

Annotation

Understanding the lexicon of a nation's military resources is essential for strategic analysis, communication, and cooperation in international relations. This article aims to cover the basic vocabulary of resources in the Chinese military context. By examining terms related to manpower, equipment, technology, and logistics, this study provides a comprehensive overview of the resources critical to China's defense and security strategies. Through an analysis of primary sources and official documents, this article illuminates the nuanced meanings and implications embedded in Chinese military terminology.

Keywords: Chinese military, resources, vocabulary, manpower, equipment, technology, logistics.

ПРОИСХОЖДЕНИЕ КИТАЙСКИХ ВОЕННЫХ ТЕРМИНОВ (КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВАРИ)

Аннотация

Понимание лексики военных ресурсов страны имеет важное значение для стратегического анализа, общения и сотрудничества в международных отношениях. Цель этой статьи — охватить базовый словарь ресурсов в китайском военном контексте. Изучая термины, связанные с рабочей силой, оборудованием, технологиями и логистикой, это исследование дает всесторонний обзор ресурсов, имеющих решающее значение для стратегии обороны и безопасности Китая. посредством анализа первоисточников и официальных документов эта статья освещает нюансы значений и значений, заложенных в китайской военной терминологии.

Ключевые слова: китайская армия, ресурсы, лексика, живая сила, техника, технологии, логистика.

XITOIY HARBIY TERMINLARIDA MANBASHUNSLIK (ASOSIY LUG'ATLAR)

Аннотация

Davlatning harbiy resurslari leksikasini tushunish strategik tahlil, aloqa va xalqaro munosabatlarda hamkorlik qilish uchun zarurdir. Ushbu maqola Xitoy harbiy kontekstidagi resurslarga oid asosiy lug'atni yoritishga qaratilgan. Ish kuchi, asbob-uskunalar, texnologiya va logistika bilan bog'liq atamalarni o'rganish orqali ushbu tadqiqot Xitoyning mudofaa va xavfsizlik strategiyalari uchun juda muhim bo'lgan resurslarning to'liq ko'rinishini taqdim etadi. Boshlang'ich manbalar va rasmiy hujjatlarni tahlil qilish orqali ushbu maqola Xitoy harbiy terminologiyasiga kiritilgan nozik ma'no va ta'sirlarni yoritadi.

Kalit so'zlar: Xitoy armiyasi, resurslar, lug'at, ishchi kuchi, uskunalar, texnologiya, logistika.

Kirish. Geosiyosiy siljishlar va harbiy yuksalishlar bilan tavsiflangan davrda strategik tahlil va xalqaro hamkorlik uchun davlatning harbiy resurslarining nozik tomonlarini tushunish muhim ahamiyatga ega. Xitoy o'zining jadal iqtisodiy o'sishi va global ta'sirining kengayishi bilan xalqaro xavfsizlik sohasida hal qiluvchi o'yinchi sifatida paydo bo'ldi. Xitoyning qudratli harbiy kuch sifatida yuksalishining markaziy qismi uning Xalq Ozodlik Armiyasi (PLA) tarkibidagi kuchli resurslarni boshqarish infratuzilmasi hisoblanadi.

Xitoy armiyasi tarixiy meros, modernizatsiya sa'y-harakatlari va rivojlanayotgan xavfsizlik muammolari bilan shakllangan o'ziga xos ijtimoiy-siyosiy va strategik asosda ishlaydi. Xitoy o'z milliy manfaatlarini himoya qilishga va jahon miqyosida o'z ta'sirini kuchaytirishga harakat qilar ekan, butun dunyo bo'ylab manfaatdor tomonlar uchun uning harbiy salohiyati va resurslarini nozik tushunish zarur.

Ushbu maqola Xitoy harbiy kontekstidagi manbalar bilan bog'liq asosiy lug'atni o'rganishga harakat qiladi. Ish kuchi, asbob-uskunalar, texnologiya va logistika bilan bog'liq bo'lgan asosiy atamalarni o'rganish orqali ushbu tadqiqot Xitoyning mudofaa infratuzilmasi, strategik ustuvorliklari va kelajakdagi traektoriyalari haqida tushuncha berishga qaratilgan. Birlamchi manbalarni, rasmiy hujjatlarni va ilmiy tadqiqotlarni tahlil qilish orqali ushbu maqola Xitoy harbiy terminologiyasiga kiritilgan nozik ma'no va oqibatlarini yoritishga intiladi.

Xitoy armiyasi modernizatsiya va kengayishda davom etar ekan, siyosatchilar, tahlilchilar va harbiy amaliyotchilar uchun uning resurslarini boshqarish va ulardan foydalanishni har tomonlama tushunish zarur. Xitoyning harbiy resurslariga taalluqli asosiy lug'atlarga oydinlik kiritib, ushbu maqola Xitoyning rivojlanayotgan mudofaa qobiliyatini va uning global xavfsizlik dinamikasiga ta'sirini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Ish kuchi:

Mudofaa, operatsiyalar va strategik rejalashtirish uchun zarur bo'lgan inson resurslarini o'z ichiga olgan ishchi kuchi har qanday harbiy kuchning asosini tashkil qiladi. Xitoy harbiy kontekstida ishchi kuchi ko'p qirrali tushuncha bo'lib, har biri alohida rol va mas'uliyatga ega bo'lgan turli toifadagi xodimlarni qamrab oladi.

Xitoy harbiy nutqida ishchi kuchiga ishora qilish uchun keng tarqalgan atama "renli ziyuan" (人力资源), bu to'g'ridan-to'g'ri "inson resurslari" deb tarjima qilinadi. Bu atama PLA ichidagi xodimlarni nafaqat askarlar, balki boshqaruv, o'qitish va joylashtirishni talab qiladigan qimmatli aktivlar sifatida tan olinishini ta'kidlaydi.

Xitoyning ishchi kuchi resurslarining asosini "junren" (军人) deb ataladigan faol xodimlar tashkil etadi. Bu shaxslar qattiq tayyorgarlikdan o'tadi va ularga mamlakat manfaatlarini ham mamlakat ichida, ham xorijda himoya qilish ishonib topshiriladi. PLANing faol navbatchi kuchlari quruqlikdagi

qo'shinlar, dengiz kuchlari xodimlari, havo kuchlari xodimlari va turli xil rollar, jumladan, jangovar, razvedka va logistika bilan shug'ullanadigan ixtisoslashtirilgan bo'linmalardan iborat.

Faol navbatchi xodimlardan tashqari, Xitoy "junxun" (军训) deb nomlanuvchi muhim zahira kuchini saqlaydi. Zaxiradagilar vaqti-vaqti bilan mashg'ulotlardan o'tadilar va xavfsizlik tahdidlari kuchaygan paytlarda yoki tabiiy ofatlarni bartaraf etish bo'yicha sa'y-harakatlarni qo'llab-quvvatlash uchun safarbar qilinadi. Zaxira kuchlari Xitoyning harbiy tayyorgarligining muhim tarkibiy qismi bo'lib xizmat qiladi va kerak bo'lganda faol navbatchi kuchlarning imkoniyatlarini oshiradi.

Harbiy formadagi xodimlardan tashqari, "jungong" (军工) deb nomlanuvchi fuqarolik xodimlari ham mavjud. Ushbu shaxslar PLAning umumiy faoliyatiga hissa qo'shadigan ma'muriy, texnik va logistika rollarini o'z ichiga olgan muhim yordam xizmatlarini taqdim etadilar. Jungong xodimlari harbiy infratuzilmani saqlash, tadqiqot va ishlanma tashabbuslari va ta'minot zanjirini boshqarish uchun ajralmas hisoblanadi.

Xitoyning ishchi kuchiga bo'lgan yondashuvi ta'lim, ta'lim va ma'naviyat kabi sifat jihatlarini qamrab olish uchun raqamli kuchdan tashqarida. PLA intizom, sodiqlik va jangovar mahoratni ta'kidlab, o'z xodimlarining kasbiy rivojlanishiga katta mablag' sarflaydi. Xitoy harbiy kuchlarining tayyorgarligi va samaradorligini oshirish maqsadida muntazam ravishda o'quv mashg'ulotlari, simulyatsiyalar va qo'shma operatsiyalar o'tkazib turiladi.

Bundan tashqari, Xitoy harbiy ierarxiyasida "renwu fenpei" (人物分配), yoki xodimlarni taqsimlash tushunchasi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu xodimlarni malakasi, tajribasi va operatsion talablari asosida strategik joylashtirishni nazarda tutadi. Topshiriqlar oldingi jangovar bo'linmalardan tortib ixtisoslashtirilgan texnik bo'linmalargacha bo'lishi mumkin, bu PLA ichidagi turli qobiliyat va rollarni aks ettiradi.

Xulosa qilib aytganda, Xitoy harbiy kontekstidagi ishchi kuchi bir qator xodimlar toifalarini, jumladan, faol harbiy xizmatchilar, zahiradagilar va fuqarolik xodimlarini o'z ichiga oladi. Keng qamrovli tayyorgarlik, strategik taqsimot va doimiy kasbiy rivojlanish orqali Xitoy o'z inson resurslarining tayyorligi va samaradorligini ta'minlaydi va shu bilan doimo rivojlanib borayotgan xavfsizlik landshaftida mudofaa qobiliyatini mustahkamlaydi.

Uskunalar:

Harbiy harakatlar sohasida texnika jangovar qobiliyatlarni shakllantirish, operativ samaradorlikni oshirish va kuchlar tayyorgarligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Xitoy harbiy kontekstida asbob-uskunalar o'qotar qurollardan tortib murakkab texnologik tizimlargaacha bo'lgan keng ko'lamli apparat vositalarini o'z ichiga oladi, ularning har biri aniq operatsion talablar va strategik maqsadlarga javob beradi.

Xitoy harbiy nutqida asbob-uskunalarini ifodalash uchun foydalaniladigan terminologiyaga "zhuangbei" (装备) va "bingqi" (兵器) kiradi, bu ikkalasi ham mudofaa operatsiyalarida harbiy texnikaning muhim xususiyatini ta'kidlaydi. Ushbu atamalar birgalikda Xalq Ozodlik Armiyasi (PLA) tomonidan qo'llaniladigan turli xil qurollar, transport vositalari, aloqa tizimlari va boshqa maxsus jihozlarga tegishli.

Xitoyning uskunalari arsenalining boshida kuchni loyihalash va potentsial dushmanlarni to'xtatish uchun mo'ljallangan ilg'or qurol tizimlari mavjud. Bu o'qotar qurollar, artilleriya buyumlari va zirhli transport vositalarining keng qamrovli inventarini o'z ichiga oladi, ular birgalikda "junqiang" (军器) deb ataladi. Ushbu qurollar zamonaviy urush talablariga javob berish uchun puxta ishlab chiqilgan

bo'lib, jangovar samaradorlikni optimallashtirish uchun materiallar, dizayn va funktsionallikdagi yangiliklarni o'z ichiga oladi.

Dengiz kuchlari salohiyati Xitoyning harbiy texnika portfelining muhim tarkibiy qismi bo'lib, dengiz quvvati prognozini oshirish va hududiy manfaatlarni himoya qilishga qaratilgan. PLA Harbiy-dengiz kuchlari (PLAN) "junjian" (军舰) deb nomlanuvchi yer usti kemalari, suv osti kemalari va amfibiya hujum kemalaridan iborat ulkan flotga ega. Ushbu kemalar ilg'or sensorlar, qurol tizimlari va harakatlantiruvchi texnologiyalar bilan jihozlangan bo'lib, ularga turli xil dengiz muhitlarida samarali ishlash imkonini beradi.

Bundan tashqari, Xitoyning aerokosmik salohiyati so'nggi yillarda aviatsiya texnologiyalari va kosmik tadqiqotlarga kiritilgan sarmoyalar bilan mustahkamlangan ajoyib yutuqlarga guvoh bo'ldi. Harbiy aviatsiya texnikasi, "hangkong zhuangbei" (航空装备) deb ataladi, qiruvchi samolyotlar, razvedka samolyotlari, transport samolyotlari va uchuvchisiz uchish apparatlarini (UAV) o'z ichiga oladi. Ushbu platformalar havo ustunligi, razvedka, havoda yonilg'i quyish va strategik havo yuklarini o'z ichiga olgan son-sanoqsiz rollarga xizmat qiladi, bu Xitoyning havo ustunligi va operatsion moslashuvchanligini oshiradi.

Xitoyning o'z qurolli kuchlarini modernizatsiya qilish majburiyatiga muvofiq, PLA "daodan" (导弹) deb nomlanuvchi ilg'or raketa tizimlarini ishlab chiqish va joylashtirishga ustuvor ahamiyat berdi. Ushbu raketalar quruqlik, dengiz va havo domenlaridagi tahdidlarni zararsizlantirish uchun mo'ljallangan ballistik raketalar, qanotli raketalar, kemaga qarshi raketalar va "yer-havo" raketalari kabi keng imkoniyatlarni o'z ichiga oladi. Xitoyning raketa texnologiyalari bo'yicha malakasi mintaqaviy qo'shnilar va global manfaatdor tomonlar o'rtasida xavotir uyg'otdi va bu uning raketa qobiliyatining strategik ahamiyatini ta'kidladi.

Logistika harbiy harakatlarning asosini tashkil etadi, u jangovar harakatlarda kuchlarni qo'llab-quvvatlash, tezkor tayyorgarlikni saqlash va strategik maqsadlarga erishish uchun zarur bo'lgan tadbirlarni rejalashtirish, muvofiqlashtirish va amalga oshirishni o'z ichiga oladi. Xitoyning harbiy kontekstida "wuliao" (物料) yoki "houduan" (后勤) deb nomlanuvchi logistika turli operativ teatrlar bo'ylab resurslarni samarali safarbar etish, joylashtirish va qo'llab-quvvatlashni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Xitoyning ulkan geografik kengligi va xilma-xil relyefi kuchli infratuzilmani, ta'minot zanjirlarini va harbiy operatsiyalarni osonlashtirish uchun qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini talab qiladigan logistika muammolarini keltirib chiqaradi. PLA logistika apparati xarid qilish, tashish, tarqatish, texnik xizmat ko'rsatish va tibbiy yordamni o'z ichiga olgan keng ko'lamli funktsiyalarni o'z ichiga oladi, ularning har biri Xitoyning mudofaa qobiliyatining umumiy samaradorligiga hissa qo'shadi.

Xarid qilish va sotib olish harbiy logistikaning asosini tashkil etadi, bu esa operatsion talablar uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalar, materiallar va materiallarni sotib olish va sotib olishni o'z ichiga oladi. Xitoyning davlat korxonalari va xususiy pudratchilardan tashkil topgan mudofaa sanoati qurol va o'q-dorilardan tortib transport vositalari va samolyotlargaacha bo'lgan harbiy texnikani ishlab chiqarish va yetkazib berishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bundan tashqari, PLA o'zining mahalliy imkoniyatlarini to'ldirish va logistika ta'minot zanjiridagi kamchiliklarni bartaraf etish uchun xalqaro sheriklik va texnologik hamkorlikdan foydalanadi.

Transport logistikasi xodimlarni, jihozlarni va materiallarni strategik joylarga samarali va samarali ko'chirish uchun zarurdir. Xitoyning avtomobil yo'llari, temir yo'llari, suv yo'llari va havo yo'llarining keng tarmog'i turli relef va

geografik mintaqalarda kuchlarni tezkor safarbar qilish va joylashtirish imkonini beradi. PLA konvoy operatsiyalari, havo tashish missiyalari va dengiz logistikasi uchun mas'ul bo'lgan ixtisoslashtirilgan transport bo'linmalarini qo'llab-quvvatlaydi, operatsion talablarni qo'llab-quvvatlash uchun resurslarning o'z vaqtida va xavfsiz harakatlanishini ta'minlaydi.

Tarqatish logistikasi oldingi bo'linmalarga, qo'mondonlik markazlariga va qo'llab-quvvatlash vositalariga ta'minot va jihozlarni ajratish va etkazib berishni o'z ichiga oladi. Bunga yetarli darajadagi tayyorlik va barqarorlikni ta'minlash uchun inventarizatsiyani boshqarish, saqlash va zaxiralarni saqlash kiradi. PLA logistika operatsiyalarini ko'rish va nazorat qilishni yaxshilash uchun radiochastotani identifikatsiyalash (RFID), sun'iy yo'ldoshni kuzatish va avtomatlashtirilgan inventarizatsiya tizimlari kabi ilg'or texnologiyalardan foydalanadi.

Texnik xizmat ko'rsatish logistikasi operatsion uskunalarni saqlab turish va uning xizmat muddatini uzaytirish uchun zarur bo'lgan ta'mirlash, xizmat ko'rsatish va kapital ta'mirlash tadbirlarini o'z ichiga oladi. Xitoyning mudofaa sanoati texnik xizmat ko'rsatish omborlari va ta'mirlash inshootlari tarmog'i bilan birgalikda harbiy texnika uchun keng qamrovli qo'llab-quvvatlash xizmatlarini, jumladan, muntazam texnik xizmat ko'rsatish, yangilash va komponentlarni almashtirishni ta'minlaydi. Bundan tashqari, PLA to'xtab qolish vaqtini kamaytirish va foydalanish imkoniyatini maksimal darajada oshirish uchun profilaktik xizmat ko'rsatish va ishonchlikka yo'naltirilgan texnik xizmat ko'rsatish amaliyotiga urg'u beradi.

Tibbiy logistika amaliyot sharoitida joylashtirilgan harbiy xizmatchilarning salomatligi va farovonligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Kasalxonalar, klinikalar va mobil dala bo'linmalari bilan jihozlangan Xitoyning harbiy tibbiy xizmatlari keng qamrovli sog'liqni saqlash xizmatlarini, jumladan, travmatizm, profilaktik tibbiyot va reabilitatsiyani ta'minlaydi. Tibbiy logistika jabrlanganlarni davolash va tibbiy operatsiyalarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan farmatsevtika vositalari, tibbiy buyumlar va jihozlarni xarid qilish va tarqatishni o'z ichiga oladi.

Xitoy harbiy kontekstidagi logistika harbiy operatsiyalarni davom ettirish va jangovar samaradorlikni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan keng ko'lami funktsiyalarni o'z ichiga oladi. Strategik rejalashtirish, resurslarni taqsimlash va texnologik innovatsiyalar orqali PLA doimiy o'zgaruvchan xavfsizlik muhitida o'z kuchlarining tayyorligi va chidamliligini ta'minlab, logistika imkoniyatlarini optimallashtirishga intiladi. Xitoy o'z qurolli kuchlarini modernizatsiya qilishda va global o'z izini kengaytirishda davom etar ekan, logistika uning harbiy strategiyasining asosi bo'lib qoladi, bu esa PLAgaga jahon sahnasida paydo bo'layotgan tahdid va tahdidlarga samarali javob berishga imkon beradi.

Xulosa. Xitoy harbiy kontekstida resurs bilan bog'liq terminologiyani o'rganish PLAning mudofaa qobiliyati, strategik ustuvorliklari va operatsion tayyorgarligi haqida qimmatli ma'lumotlarni beradi. Ish kuchi, asbob-uskunalar, texnologiya va logistika bilan bog'liq asosiy lug'atlarni o'rganib, ushbu tahlil Xitoyning harbiy infratuzilmasining murakkabligini va uning global xavfsizlik dinamikasiga ta'sirini yoritib beradi.

ADABIYOTLAR

1. Yuegeng, Liu. "Military Terms and the Standardization of Terms." *China Terminology* 01 (1989):29.
2. Imomiddinova, Nargiza Abduvakhidovna. "The issue of calquing in chinese terminology (on the example of military terms)." *ASIAN JOURNAL OF MULTIDIMENSIONAL RESEARCH* 10.4 (2021): 464-470.
3. Lu, Y. A. N. G. (2022). Formation and Development of Military Terminology Discipline. *China Terminology*, 24(4), 12.
4. Fried, Morton H. "Military status in Chinese society." *American journal of sociology* 57.4 (1952): 347-357.